

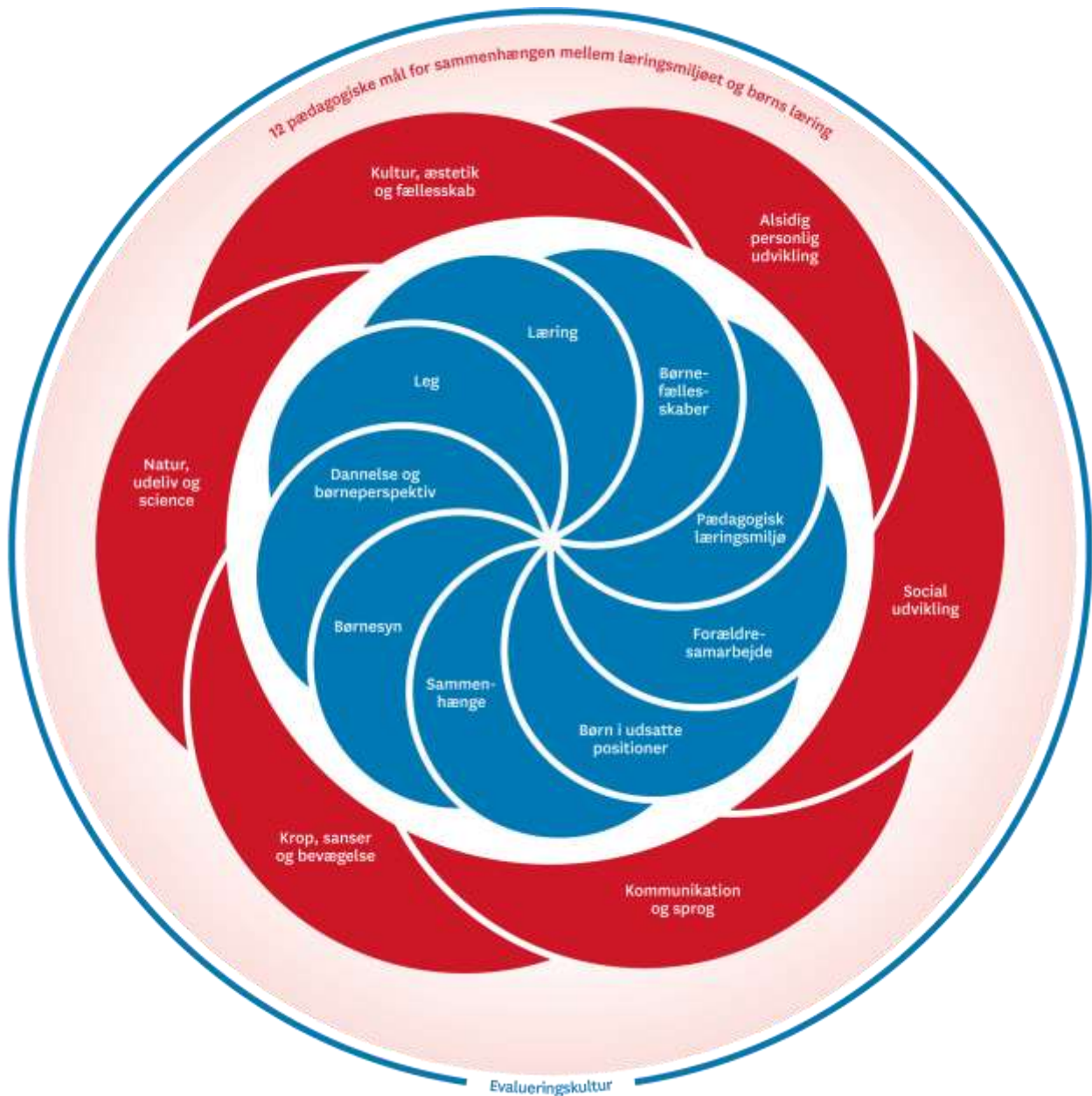
Pædagogisk læreplan for Knejsted børnehave 2019-2021

Knejsted børnehave
Borgergade 2, Knejsted
8983 Havndal
Tlf: 86 47 64 55 Mobil: 40 22 64 50
E-mail: knf@mail.tele.dk

De seks læreplanstemaer og pædagogiske grundlag

Velkommen til Knejsted børnehave og fritidshjem

Knejsted børnehave og fritter er en privat institution beliggende i landsbyen Knejsted på en landejendom med en stor natur legeplads.

Knejsted børnehave og fritidshjem har eksisteret siden 1993. Institutionen er en kombineret børnehave og fritidshjem med ca. 42 børn i alderen 3-10 år, med 5 fastansatte. Desuden har vi gerne personer i virksomhedspraktik. Børnehaven er inddelt i grupper: Sommerfugle(førskolegruppe) og Larver/Mariehøner med faste voksne tilknyttet. Vi arbejder på tværs af de opdelt grupper, dette skaber mulighed for at *børn lærer af børn* og relationer/venskaber dannes. Vores afsæt vil altid være at kigge på den aktuelle børnegruppe ved opdeling i mindre grupper således, at vi sikrer det enkelte barns trivsel og læring.

I hovedbygningen er der et stort hjerterum (fællesrum) samt tumlerum og stue på 1 sal, som er tilknyttet de 3-4årige. I tilbygningen er der en stue for de kommende skolebørn, hvor alderen varierer fra 4-5årige.

I vores institution har naturen og udelivet en væsentlig betydning for hverdagen. Vi er medlem af de Grønne Spirer og har "det grønne og det blå" flag. Grønne Spirer er Friluftsrådets grønne mærkningsordning for børneinstitutioner. I Grønne Spirer er der fokus på udeliv, natur og miljø samt en grøn og sund hverdagskultur i institutionerne. Det blå flag "Spring Ud i Naturen" har fokus på den sunde sansemotoriske udvikling med naturen som springbræt. Se mere på: <http://www.groennespirer.dk/>

I institutionen har vi flere forskellige dyr. Høns, kaniner, skildpadder, fisk og nogen gange låner vi får til afgræsning. I Knejsted tror vi på at børn har glæde af, at være sammen med og lære om dyrene. Derfor er dyrehold også en del af vores hverdag, hvor børnene hjælper til, med den daglige pasning af dyrene.

Vores pædagogiske forståelse tager afsæt i, at børn lærer hele tiden, alle steder, hele dagen. Hverdagens genkendelighed og faste rammer vægtes højt, idet den danner grobund for rigtig meget læring, og som tager højde for, at børn har brug for de samme øvebaner mange gange, inden de mestrer nyt. Hverdagens rutiner er pædagogiske aktiviteter, som vi prioriterer, således at børnene oplever, at være medaktør og selvhjulpne.

I Knejsted vægter vi et **anerkendende** barnesyn, hvor der er plads til **forskellighed** og **nærvær**. Vi afspejler en **hjemlighed** hvor **tryghed** og **omsorg** er i fokus ved **det enkelte barn** og **fællesskabet**. Vi har et harmonisk fællesskab og en **ejerskabsfølelse** for vores sted. Vi trives med **glæde** og **humor** i hverdagen og griner sammen med hinanden.

I samarbejde med forældrene har vi fokus på at komme "hele vejen rundt" om barnet, derved sikrer vi den bedste trivsel og udvikling, således vi får nogle **robuste** og **livsduelige** børn sendt videre i livet.

Pædagogisk grundlag

”De centrale elementer er:

- **Børnesyn.** Det at være barn har værdi i sig selv.
- **Dannelse og børneperspektiv.** Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- **Leg.** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- **Læring.** Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- **Børnefællesskaber.** Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- **Pædagogisk læringsmiljø.** Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- **Forældresamarbejde.** Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- **Børn i udsatte positioner.** Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- **Sammenhæng til børnehaveklassen.** Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.”

Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

- Børnesyn
- Dannelse og børneperspektiv
- Leg
- Læring
- Børnefællesskaber.

Hvordan kommer de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?

Børnesyn

Eksempel:

Det er første dag efter ferien. En 4årig pige er med i en leg i tumlerummet, men har svært ved at blive i legen og der opstår konflikter. En voksen er flere gange inde og guide, men det ender med at pigen trækker sig fra legen.

Efterfølgende tager hun en plastikmadras og lader den gentagne gange falde hårdt ned i gulvet ved siden af nogle børn, som sammen med en voksen spiller vendespil, og en mor der er på besøg med sit barn. Pigen holder øje med de voksnes reaktioner og afventer inden hun gentager handlingen.

Da spillet er færdig, tilbyder den voksne, at pigen kan gå med ud og tilse dyrene/samle æg.

Det vil hun gerne og småsnakker glad, mens hun tager overtøj på. Udenfor er der en god dialog og det er tydeligt at pigen nyder at være i ro og tosomhed med en voksen. I mellemtiden har to andre piger (årgangen ældre) fået lov at lege "i rummet". De leger far, mor og børn. Pigen vil gerne være med. Den voksne spørger pigerne i rummet, som svarer ja. Indtil frokosttid leger de tre piger sammen uden konflikter. De to ældste sætter dagsordenen og den 4årig pige tilpasser sig deres leg. De voksne ser ind til pigerne, for at sikre sig, at der ikke opstår konflikter.

Da der spises madpakker, sidder de tre piger sammen og der er en god relation.

Refleksioner:

Den voksne læser barnets signaler og vurderer, at der er behov for en pædagogisk bagdør. Pigens fokus ændres og hun føler sig anerkendt og set. Pausen gør, at pigen senere har overskud til at indgå i nye lege-relationer og får en god oplevelse. Vi vil fremover sætte fokus på at komme tidligt på banen i konflikterne, og hjælpe børnene med at sætte ord på konflikterne, finde løsningsmuligheder eller skabe rum for pauser, således at konflikterne ikke eskalere. Særligt i forhold til de børn der ellers selv melder sig ud eller ekskluderes af legen.

Vi vægter børnenes ret til forskellighed og medbestemmelse. Vi understøtter et godt børneliv, hvor der er plads rum og ro til at være barn. Vi møder barnet hvor det er, og prøver ikke at lave om på det, vi justerer os og omgivelser efter barnets behov samt fokuserer på, at det enkelte barn har værdi i sig selv. Vi arbejder med afsæt i den anerkendende tilgang til det enkelte barn og har fokus på den ønsket adfærd når vi guider børnene.

I læringsmiljøet har vi fokus på at skabe et miljø hvor anerkendelse, tryghed og nærvær prioriteres højt. Vi møder barnet med et syn på at vi har tiltro til; at det kan.

Dannelse og børneperspektivet

Eksempel:

Dannelse og børneperspektivet kommer bl.a. til udtryk i Knejsted i vores måde at indrette vores rum, f.eks., ved at stille legetøj i børnehøjde samt indrette rum så de inspirerer til leg. Vi skaber rum for at børn i mindre grupper kan lege uforstyrret inde eller ude. I vores dagligdagsrutiner og i det pædagogiske arbejde støtter vi barnet i at tro på sig selv, at turde udfordre sig selv og blive accepteret for den "jer er" og ikke for "det jeg gør"

Vi indtænker dannelse i vores hverdagsrutiner som f.eks. at vi siger pænt god morgen til alle når vi møder ind, siger farvel når vi går, lærer at vente på tur, lytte til hinanden mm.

Vi understøtter at barnet i løbet af dagen bliver set og hørt ved at der er fokus på at barnet oplever at have indflydelse på dagens aktiviteter og udformning. Det kan f.eks. være ved samling hvor børnene på skift vælger en aktivitet/sang/leg.

Refleksioner:

Dannelsesprocessen sker gennem hele dagen, hvor barnet skal træffe beslutninger uanset om der er tale om vokseninitieret leg/aktiviteter, børneinitieret leg eller hverdagssituationer som; afleveringssituationer, i den frie leg og spisesituationer. Det er med til at skabe et dannet, selvstændigt individ med gode værdier. Vi som voksne er opmærksomme på at gå forrest, så børnene har nogle at spejle sig i. Vi understøtter dannelse og læring ved at guide børnene, i hvordan vi agerer og regulerer os i det offentlige rum, og i relation med andre mennesker.

I Knejsted tillægger vi barnets stemme en reel værdi og arbejder med at følge børnenes spor, interesser og oplevelser. Vi ser MED barnet, tager børns ideer og meninger alvorlige som led i en dannelsesproces og en forståelse for et demokratisk samfund. Samtidigt mener vi, at deltagelse og medbestemmelse kan være med til, at understøtte og stimulere børnenes interesse og være med til at øge deres motivation, engagement og indbyrdes samspil. Vi er derfor opmærksomme på at dannelse, ligestilling og demokrati hele tiden skal medtænkes i vores pædagogiske hverdag med børnene, således at børne medtænkes i planlægningen og udformningen af den daglige pædagogiske praksis.

Når vi i Knejsted taler om dannelse har vi også fokus på at skabe grobund for at udvikle robusthed. Her tænker vi på tre faser. 1. "jeg styrke": hvem er jeg, hvad står jeg for. 2. "modstandskraft": ikke at give op, komme sig og overvinde. 3. "Selvkontrol": udsætte sine behov.

For at have mere fokus på børneperspektivet vil vi fremadrettet, når vi evaluerer på vores temaer/projekter, give børnene mulighed for, at fortælle hvad de synes har været godt, og hvad der ikke har været så godt.

Leg

Eksempel på børneinitieret leg:

De fire meste brugte lege er disse fire arketyper:

Legepraksis: En leg der er glidende, og hvor der er en hengiven stemning

Det kan f.eks. være en dukke leg, Lego, spille spil, lege der forgår stille på gulvet. Det er praksis som gentages og hvor der er kontinuitet, rytme og takt. Lege hvor man nogle gange er enige om hvad man gør, uden at det siges. Det handler om at få etableret legen, at sige ja til det der allerede er der. Legen kan være skrøbelig i startfasen, og der kan være behov for at det pædagogiske personale støtter legen, til at etablere sig og hjælpe til at opbryde den igen. Disse lege kan udfordres af mangel på udstrakte tidsrammer.

Legepraksis: En leg hvor der er skift og en høj stemning

Det kan f.eks. være fodbold, trampolin, gyngesving eller rutsjebane. Det er lege hvor kroppen er i centrum, hvor der er fart, højde, retning og relationer. Gentagelser er tydelige med brud af og til. Udfordringen i denne leg kan være hvor er det man må gøre det ude eller inde? Det er vigtigt at det pædagogiske personale ikke forbyder legen, men i stedet for guider og fortæller hvor der er rum og mulighed for denne leg.

Legepraksis: En leg hvor der fremvises og hvor der er en opspændt stemning

Det kan f.eks. være lege som cirkus, x-factor, teater. Lege hvor man optræder, står frem og viser noget. Der er en rolle som publikum som fremvises for. Der bruges elementer fra det kendte, som gentages individuelt ved f.eks. at vise hvordan jeg er klovn. For at denne leg skal lykkes er det vigtigt, at der både er børn til at være publikum og de optrædende. Den pædagogiske rolle kan være, at skaffe et publikum og understøtte at de optrædende har styr på deres roller, således at publikum ikke forlader legen.

Legepraksis: En leg hvor det handler om at overskride – Euforisk stemning

Det kan f.eks. være lege som er skøre, sjove, pjatter, grinende, skæve og frække. Lege som bryder med alle kulturelle koder, gentagelser og forestillinger. Der er en forventning om at der skal overskrides grænser, og at det næste indfald skal være vildere. At der brydes i sociale sammenhæng, og at få andre med på den nye ide. Der er drivkraft i legen, kreativiteten, nysgerrigheden og opfindsomheden kender ingen grænser. Legen kan få andre rammer til at falde sammen, det kan virke at grine med eller at vende ryggen til og vente 5 min.

Legen kan skelnes i mellem flere perspektiver. Ser man på kendetegnspektivet kan legen sorteres i typer som stille leg, vild leg eller sansel leg. Legen kan ligeledes ses ud fra et socialt perspektiv, hvor legen vurderes ud fra graden af social interaktion, her skelnes legen mellem parallel leg, alene leg og forbunden leg.

Legen har værdi i sig selv og er en vigtig dannelsesproces. Legen er grundlæggende for børns personlig og social udvikling og læring. Legen er bl.a. med til at fremme sprog, nysgerrighed, selvværd, identitet og fantasi. Det vil sige, at det er i legen børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse sker.

Refleksioner:

I Knejsted ser vi legen som en gennemgående del af børnenes liv, hvor legen er fundamentet, for børnenes læring, sociale og personlige udvikling. Vi pointerer derfor legen som en vigtig del af hverdagen i børnehaven. Vi er derfor bevidste om, at det pædagogiske personale skal sætte rammerne for, at legen kan være med til, at fremme børnenes fantasi, sprog, nysgerrighed, sociale kompetencer og selvværd. I legen kan børnene tilegne sig rutiner og erfaringer, som bliver vigtige at mestre senere i livet, og er med til at styrke, at vi får nogle livsduelige børn. At lege er et sundhedstegn – når vi leger, har vi det godt. Vi er opmærksomme på, at rammesætte legen på en sådan måde, at alle vores børn kan være med, og at den udvikler sig, i en positiv retning for de deltagende børn. At være udenfor legen kan være okay, så længe det ikke er systematisk – dette skal vores inklusionskultur tage højde for. Dette gør vi ved at være iagttagende, deltagende, være guiden og vurdere om der er behov for voksen involvering, samt støtte børnene i at udvikle og rammesætte legen, således at alle føler sig set, hørt og forstået og trives i legen. Samtidig er vi opmærksom på når vi kommer med velmenende gode råd, at vi ikke begrænser børnenes egen udforskning af omgivelserne og hæmmer dem i at danne deres egne erfaringsverden. Vi skal være gode til at bidrage til legen på legens præmisser – det kræver at det pædagogiske personale besidder analytiske kompetence og har kendskab til legens forskellige typer og sammensætningen af børn.

I vores hverdag giver vi plads til legen, hvor børnene har mulighed for at lege på tværs af alder. Vi er bevidste om at børnene præsenteres for en bred vifte af lege, således at deres lege horisont udvikles. Vi er ligeledes opmærksomme på, at vores personalegruppe dækker alle stemningstyperne i legen, og at alle fire arketyper af leg finder sted blandt børnene, samt hvordan vi skaber rammerne for at der er mulighed og plads til alle stemningslegene. Vi tydeliggør opbruddene ved at sætte ord på det, samt vurdere om det altid kræver en oprydning. Herved tydeliggøre vi for børnene, at legen har en værdi i sig selv som skal respekteres og anerkendes.

Vi arbejder med pædagogiske læringsmiljøer, så de indbyder og inviterer til leg. Vi indretter rummende så de indbyder til forskellige muligheder for leg – rolleleg, stille leg, vild leg og konstruktionslege.

Det pædagogiske personales opgave i legen, uanset om den er igangsat af børn eller voksne, er at være observerende, nærværende og støttende. Vi er bevidste om hvornår vi skal gå for an, ved siden af og bagved legen.

Eksempel på vokseninitieret leg:

Den voksne gør klar til at starte legen op og kalder børnene ned på den lukkede multibane. De starter med opvarmning hvor de synger: hoved – skulder – knæ og tå. Først langsomt, derefter hurtige og hurtigere. Bagefter skal de lege kaninens efterfølgere. Den voksne starter med at gå forreste i rækken og børnene bagefter. De hopper på begge ben, et ben - går baglæns – svinger med armene. Børnene begynder at falde fra, så den voksne må justere lidt på den planlagte aktivitet og finder på noget andet de kan efterligne. Da temaet i gruppen lige nu er om børnehavens dyr, finder den voksne på, at de kan skiftes til at finde på forskellige dyr de kan være: en farlig løve – en stor elefant – en giraf med en høj hals – en farlig krokodille. Alle børn er igen med i legen og synes det er sjovt.

Refleksioner:

Pædagogen er opmærksom på at få alle med i legen, og da flere og flere børn begynder at falde fra, justerer hun på rammerne og indholdet i legen, så alle føler sig set og hørt, ved at de kan skiftes til at finde på et dyr. En anden gang kunne det være en god ide, at få børnene med på råd, omkring hvordan aktiviteten skal foregå, så det er sjovt, positivt og lærerigt for alle. Således at voksen og børn sammen reflekterer over legens indhold, form og udvikling.

I vores hverdag er vi samtidige bevidste om, at bruge legen til et pædagogisk redskab til, at få de børn med i legen, som står udenfor legen.

Læring

Eksempel:

Det er formiddag i børnehaven, børnegrupperne har delt sig i mindre grupper af 6 børn denne dag. Storbørnsgruppen går i et uforstyrret rum, hvor børnene sidder i en rundkreds med en voksen. Pædagogen fortæller børnene om den læringsleg de nu skal i gang med som handler om vores sanser se, føle, dufte, lytte og smage, "om lidt vil jeg dele en rosin ud som vi skal bruge til en mindfulnessøvelse" Der forklares hvad mindfulness betyder og indebære. "vi skal føle på den, se på den, lytte til den, dufte til den og smage på den" "så nu starter vi med at føle på den". Der spørges til hvordan den føles, da der ikke kommer noget svar spørger pædagogen "er den ru eller glat?" Børnene undersøger nysgerrigt rosinen, imens spørger den voksen "hvad en rosin?" en svarer "en vindruer" pædagogen svarer "ja, men hvorfor er den ikke rund og glat længere?" et andet barn svarer "den er blevet tørret, og derfor er den nu ru". Pædagogen der leder læringslegen fortæller nu at de godt må dufte til den. Der duftes til den og et barn siger straks "den dufter af min farmor", pædagogen følger op på dette ved at, stille uddybende spørgsmål til barnet, samt tage fællesskabet ind ved at spørge de andre børn, hvad de tænker på når de dufter til den. Hun fortæller også at dufte kan fremkalde minder, ting som vi forbinder med duften. Et barn begynder at lytte til den og siger til et andet barn "ej den kan tale". Legen sluttet af med at de smager på den ved at tage en bid, og lader smagen brede sig langsomt i munden. "den bruser" siger et barn, hvortil et andet barn siger "jeg vil prøve det med mit slik på fredag, så vil jeg rigtig nyde det"

Refleksioner:

Børn lærer ved at udforske blandt andet ved at bruge sanserne, at skabe undring, eksperimenter, stille spørgsmål samt udveksle i det sociale samspil. Den voksne har her skabt et læringsforløb og sat rammerne for at disse elementer sættes i spil. Den voksne justerer og guider undervejs ved at være nysgerrige sammen med børnene, stille uddybende spørgsmål samt at følge barnets initiativ og følge med på hvad duften minder os om.

I læringsforløb er det vigtigt at den voksne tager udgangspunkt i det brede læringsbegreb, hvor den kropslige, sociale, emotionelle og kognitive, motoriske læring alle er vigtige elementer for det pædagogiske læringsmiljø, samt fokus på at læring er noget der finder sted hele dagen. Ligeledes er det for Knejsted vigtigt, at vi har nogle engagerede voksne der er anerkendende, nærværende, deltagende, inspirerende, guider, justerer, udfordrer og støtter barnet i læringsprocessen. Det pædagogiske personale er optaget af, at følge børnenes sprog og bruger børnenes legeindhold som et pejlemærke, som vi kan arbejde videre med i planlagte læringsaktiviteter.

Børnefællesskaber

Eksempel:

Det er formiddag, 7 børn på tværs af alder og 2 voksne er ude på legepladsen. Et par børn kører rundt på go'carts, 3 andre børn hjælper en voksen med at gøre rent inde ved kaninerne. De lægger kaninlort op i trillebøren, og kører det om i komposten. 2 andre børn hjælper en voksen udenfor for i kaninernes løbegård, de dækker kaninernes huller til og giver kaninerne nyt hør, mælkebøtter og ny opgravet gulerødder. Børnene på go'carts kommer kørererne og vil også gerne være med.

Snakken går ude som inde mellem børnene og børn/voksen, der bliver stillet mange gode spørgsmål og der er en god stemning. Børnene er gode til, at hjælpe hinanden, og acceptere fuldt ud at vente på tur. Nogle af børnene får den ide, at de selv vil lege kaniner og de beder om at få det lille folde hegn ned og ud på græsset. Efterhånden er alle 7 børn med i kaninlegen og har forskellige roller. En af de voksne sætter sig hen i

nærheden af børnegruppen, og har taget nødder og nøddeknækker med. Børnene kommer ind i mellem hen og snakker, får en nød og fortsætter legen. Den anden voksen giver sig til, at rive blade sammen i nærheden af børnegruppen, og er derved også tilgængelig for børnene.

Refleksioner:

Børnene tilegner sig færdigheder og viden igennem fællesskaber i form af at mestre sociale spilleregler, normer, afkode kropssprog samt at omgås andre og have forståelse for hinanden og deres behov.

Forældre og personale har et fælles ansvar for at skabe et inkluderende miljø i Knejsted, således at alle føler sig anerkendt, værdsat og en del af fællesskabet. Vi understøtter børnenes mulighed for at kunne etablere relationer på tværs af alder, køn og kultur. Vi har ligeledes fokus på at alle børn bliver set, hørt, anerkendt og inddraget. Vi guider og rammesætter leg og aktiviteter samt hverdagsrutiner og situationer, så alle børn kan være med.

Vi samarbejder med forældrene og opfordrer dem til at lave legeaftaler for at støtte op om de sociale relationer og trivsel i børnegruppen.

Pædagogisk læringsmiljø

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes?

Planlagt vokseninitierede aktivitet

Eksempel:

Hver tirsdag har vi opdelt børnene i 3 grupper på tværs af alder. Det er gruppe 1 tur til at lave mad til middag. Alle grøntsager er vasket og skåret ud, så de er klar til at børnene skal skære dem. Skærebrætter og knive ligger klar til alle børn. Rammerne er sat, så den voksne kan hjælpe de børn der har brug for det. De yngste børn studerer og spejler sig i de ældre børn ved bordet, og er den voksne optaget, opfordres de ældre børn til at hjælpe de mindste i gang. Vi taler om hvordan grøntsagerne skal skæres, hvor mange løg og peber vi skal skære og hvilken skåle de skal i. Vi taler om de andre ting der skal i suppen og hyggesnakker ved bordet. Alle børn er meget engagerede og bliver ved aktiviteten længe.

Refleksioner:

Det er vigtigt at rammerne er klar, så den voksne kan blive siddende og være nærværende sammen med børnene. Herved er der god tid til at kommunikere og uddybe samtalerne ved bordet, samt hjælp de børn der måtte have brug for det.

Vi har valgt at dele børnene på tværs denne dag, vi ser mange fordele ved denne konstellation, idet de større børn får lov at føle sig som de store, ved at give en hjælpende hånd, samt de yngste har mulighed for at spejle sig i de ældre børn. Vi ser ligeledes at små og store har gensidig glæde af hinanden, og det er med til at styrke vores fællesskab og det sociale samspil børnene mellem.

Dette læringsmiljø giver børnene rig mulighed for at veksle erfaring på tværs af alder. Ligeledes er der tænkt over børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger, således at børnene lærer at tage hensyn og justere sig efter hinanden. Pædagogen har sørget for at rammerne omkring aktiviteter er tydelige, men fleksible.

Spontane aktiviteter

Eksempel:

Det er formiddag og børnehavens børn er på legepladsen. Nogle af børnene vil spille fodbold med de voksne på "multibanen". En voksen henter "skjold" og alle der vil være med, går ned på banen. Der laves hold og uddeles skjold. De voksne opmuntrer børnene og guider dem i samspillet.

En pige har svært ved, at skulle aflevere bolden til sine medspillere og kører "solo". De voksne opfordrer og guider pigen i samspil og holdånd. Pigen fortsætter med at spille uden at aflevere til sine holdkammerater. Da pigen "mister" bolden, stiller hun sig ud på sidelinjen. Kampen fortsætter og den voksne på pigens hold opfordrer flere gange pigen til at deltage igen. Efter nogle minutter kommer pigen på banen igen. Flere børn er kommet til og der er en opløftet stemning med tilråb fra tilskuerne og kram/jubelråb når der scores mål.

Refleksioner:

I Knejsted er vi meget opmærksom på at anerkende og respektere børnenes initiativer for spontane eller selvorganiserede lege. I eksemplet opstår der en spontan leg, hvor det pædagogiske personale har en vigtig rolle i at hjælpe med at rammesætte legen, samt at sikre at det enkelte barn trives i legen.

Børneinitierede aktiviteter

Eksempel:

Det er fredag og legetøjsdag i børnehaven. En del af børnene har våben med. Der bliver leget lidt med våben, de låner af hinanden og der er dialog i gang om, hvad de forskellige våben kan. Legen foregår indenfor. Kl. 13 kommer Fritter børnene hjem fra skole. Mange af de store børn har også våben med. De har allerede i bussen planlagt en "krig" og er straks i gang. Børnene har delt sig i to hold. Børnehavebørnene kommer stimulende og vil gerne være med i legen, med deres våben. To af de store drenge fordeler dem på holdene. Der er 15-18 børn med i legen, både piger, drenge, små og store. De vil gerne males med ansigtsmaling, så man kan kende holdene fra hinanden. En voksen henter ansigtsmalingen. Da de fleste af børnene gerne vil males "camouflage" i ansigterne, kommer en af de store drenge på den løsning, at de kan blive malet henholdsvis sort og grøn på hænderne, så man kan se, hvem man er på hold med. Mens nogen af børnene bliver malet, er andre i fuld gang med legen. De ældste børn instruerer de yngste om gemmesteder, rullefald mm. løbende kommer nye hen og bliver malet imens legen står på, indtil alle er malet. To andre voksne er synlige og tilgængelige på legepladsen under hele forløbet. Da der er tid til eftermiddagsmad kommer børnene ind. Under spisning tales der taktik og planlægges videre "krigsførelse". Så snart børnene har spist, genoptages legen, indtil de fleste bliver afhentet af deres forældre. Hele forløbet er uden nogen form for konflikter, derimod er der plads og vises hensyn til de yngste, alle må være med og der er dialog omkring hændelsesforløbet.

Refleksioner:

Børnenes initiativ og fantasi gør at legen udvikles og formes, som den skrider frem. Vi ser, at de ældre børn udviser rummelighed overfor de yngre børn. De instruerer og guider dem i at deltage i legen. Den voksne følger børnenes ideer og opmuntrer ved f.eks. at finde ansigtsmalingen frem.

De voksne på legepladsen er tilgængelige og parate til at guide i eventuelle konflikter.

Vi observerer børnenes samspil og evne til at samarbejde, således at alle, uanset alder/køn, kan deltage i legen. Vi er samtidigt opmærksom på at det pædagogiske personale har flere roller: at være deltagende, gå ved siden af, gå bagved, guide, inspirere og udvide.

I hverdagen er vi bevidste om, at der i det pædagogiske læringsmiljø er plads til børnenes initiativer. At der er mulighed for at give plads til læring hvor fantasien slippes løs, at der famles og at børnene tør at begå fejl.

Daglige rutiner

Eksempel:

I rutinerne arbejdes der meget med at gøre børnene selvhjulpne. F.eks. hjælper børnene med borddækning, de øser selv op på tallerkenen og sender skålen videre til sidemanden.

I garderoben arbejdes der med, at have styr på sit eget tøj, hvilken påklædning kræves og selv at tage tøj på/af. Vi begrænser antallet af børn i garderoben, det giver det enkelte barn ro til at øve sig med hjælp fra en voksen.

Der kan nævnes mange daglige rutiner hvor det pædagogiske personale indtænker læring, f.eks. ved bleskift, hvor barnet hjælper til med afklædning/påklædning og kravle op af skamlen, garderobesituationer, spisesituationen, ankomst/afhentning.

Refleksioner:

Vi er meget bevidste om værdien af barnets læringsudbytte i forhold til, at deltage i de daglige rutiner. Derfor er det vigtigt, at vi er opmærksomme på at have god tid til børnedeltagelse, således at børnene oplever, at der er ro og rum for at læring finder sted. En læring hvor der er faglig fokus på: at være selvhjulpne, at udtrykke sig sprogligt ved behov, at sætte ord på børnenes handlinger samt at gøre børnene livsduelige.

Et pædagogisk læringsmiljø i Knejsted foregår ikke kun i et afgrænset tidsrum, men favner alle situationer, lege, aktiviteter og rutiner hele dagen. Læringsmiljøet er både æstetisk, fysisk og psykisk betinget og de voksne har en afgørende rolle for, at tilrettelægge stærke læringsmiljøer gennem hele dagen som tager udgangspunkt i børneperspektivet så børnenes medindflydelses sikres. Om der er tale om voksen/børne initierede aktiviteter eller rutiner tilstræber det pædagogiske personale, at det enkelte barn aktiveres og alle sanser kommer i spil ved enhver aktivitet ud fra antagelsen "Den, der aktivt deltager, lærer noget"

Samarbejde med forældre om børns læring

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

Eksempel:

Børnegruppen arbejder med dialogisk læsning, hvor der er fastlagt tre forskellige lærings og gruppe processer. Der startes og afsluttes altid med "sprogsangen". Projektet løber over en 5 ugers periode, og har en ny bog for hver uge med nyt tema/fokusord. Bogen denne uge hedder "Træet" og har fokus på fantasi.

- Dag 1 er der fælles dialogisk læsning for hele børnegruppen på 23 børn. Der bruges undervejs rekvissitter til at understøtte historien. Først læses bogen uden afbrydelser og herefter i dialog med børnene.
- Dag 2 er børnegruppen opdelt i tre aldersopdelte grupper. Der startes med en dialog om handlingen, inden bogen læses igen. Der afsluttes med uddybende spørgsmål som er opdelt i sværhedsgrader.
- Dag 3 er børnegruppen opdelt i to grupper hvor mellemgruppen opdeles i to, hvor det ene hold er sammen med de yngste og den anden er sammen med de ældste. Bogen læses igen, hvor der er fokus på, at det er børnene der er med til at genfortælle den. Der leges sproglege som kan indeholde bevægelse lege, iPad, storyboard mm.

Ved vores igangværende temaer er der fokus på, hvordan vi kan inddrage forældrene i at understøtte barnets læring i hjemmet. I vores dokumentation på Facebook lægger vi op til at forældrene sætter forskellige fokus ord eller temaer på spil i hjemmet.

Forældrene opfordres til, at tale med deres barn om fokusordet "fantasi" fra bogen, ved f.eks. at tale om ordet, tydeliggøre hvad der er fantasi og virkelighed mm.

Refleksion:

Vi vejleder forældrene i hvordan de kan bidrage til, at understøtte den igangværende læring, trivsel og udvikling samt sætter fokus på det fælles ansvar for at samarbejde om barnet læring.

Til dagligt deler vi små og store informationer med forældrene, hvor vi altid vurderer samtalens karakter, om det f.eks. er garderobe snak eller vi har brug for et uforstyrret lokale. Vi har en forventning om, at forældrene informerer os, hvis der skulle være ændringer i barnets hverdags rytme, samtidig kan de forvente, at vi tager kontakt til dem, hvis vi ser tegn på mistroivsel hos barnet.

I vores kommunikationsplatform på Facebook informerer vi om vores ugeplanlægning og aktiviteter samt deler billeder og videoer fra den daglige rytme.

Vi tilbyder følgende samtaler: 3 mdr. samtaler efter opstart i børnehaven, 4 års samtale efter behov og førskolesamtaler ved skolestart.

Vi har forælderrådsmøder 2-4 gange om året hvor forælderrådet, daglig leder og en medarbejderrepræsentant arbejder og drøfter tiltag i intuitionen, så vi sammen sikre Knejsted som et godt sted for børn og voksne. Vi inviterer derudover løbende til forældremøder, hygge bygge dag, forældre kaffe og andre arrangementer hvor forældrene har mulighed for at få indblik i det vi arbejder med.

Børn i udsatte positioner

Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?

Eksempel:

Et udsat barn kan være et barn med specifikke udfordringer af sociale, motoriske, sprogligt, svag socioøkonomisk baggrund, fysiske, psykiske eller af andre årsager er sårbart i kortere eller længere tid f.eks. ved sygdom eller dødsfald i familien, skilsmisse, familie forøgelse mm. Med den brede definition har vi mange børn, der i kortere eller længere perioder er sårbare og reagerer uvanligt udadvendt eller indadvendt, og dermed har krav på mere opmærksomhed.

Refleksioner:

Vores udgangspunkt er hele tiden at fokusere på barnets ressourcer og at blive mødt med positive forventninger. Det pædagogiske personale har til opgave at skabe de bedste rammer for et godt børneliv, herunder et miljø, hvor alle børn kan trives og udvikle sig.

En central del af det pædagogiske arbejde er løbende at afsøge og identificere de børn der af en eller anden grund ikke trives. Når vi observerer, at et barn har et særligt behov, indkalder vi forældrene til en samtale. Samtidig udarbejdes der en handleplan som beskriver hvilke tiltag og mål der arbejdes med i forhold til barnets udfordring. Vi evaluerer på handleplanen, og vurderer om indsatsen har virket tilstrækkeligt i forhold til barnets udvikling og trivsel. Er dette ikke tilfældet indkalder vi til tværfagligt møde, hvor vi samarbejder med, psykolog, fremskudt social rådgiver, talepædagog og i nogle tilfælde fysioterapeut og sundhedsplejerske. Samarbejdet med disse instanser sker kun med forældrenes accept og deltagelse.

Når vi har en bekymring omkring et barn inddrages hele personalegruppens iagttagelser. Vi oplever, at vi på denne måde får et nuanceret billede på de børn der har brug for hjælp i kortere eller længere tid. Der arbejdes reflekteret og kvalificeret hen imod, at børnene opnår bedre trivsel og succes i børnefællesskabet, hvor helt væsentlige dele af børns trivsel og læreprocesser udfolder og udspiller sig. Målet er, at arbejde hen imod anerkendelse og inklusion, for at opbygge barnets selvværd. Derved får barnet nemmere ved at opnå social accept og blive en del af fællesskabet. Vi er bevidste om, at vi må tilrettelægge og justere på omgivelserne, for opnå trivsel hos barnet, og at det ikke er barnet der skal lave om på sin adfærd. Vi gør ofte brug af metoderne fra DUÅ (De utrolige år) som både bruges som værktøj for personale og forældre. Målet er at alle børn altid er en del af børnefællesskaberne. Det er de voksnes ansvar, at alle børn føler sig set og inkluderet i Knejsted.

Sammenhæng til børnehaveklassen

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til børnehaveklassen?

En sammenhængende overgang for Knejsted børnehave indebærer at barnet oplever sig kompetent og anerkendt i og på tværs af institutionskontekster. Barnet skal være i god trivsel for, at undgå at der ikke sker et kompetencetab i forbindelse med skiftet. Det indebærer at der er en fælles forståelse af læring og udvikling, således at det barnet lærer i én institutionskontekst også er ønsket og brugbart i den nye kontekst.

Dette kræver et stærkt pædagogisk samarbejde mellem børnehavens førskolegruppe og førskolegruppen i SFO/skole. Vi har igangsat et tættere samarbejde med den nærliggende skole – Grønhøjsskolen, hvor vores børn oftest starter. Vores samarbejde omhandler fælles planlægnings dage, hvor vi tager på skolen og mødes med dem 1-2 gange om ugen fra marts til juni. Her vil børnehaveklasselæreren samt en læsevejleder være deltagende på nogle af disse dage hvor der vil arbejdes med specifikke skolerelaterede temaer.

Ugerne op til skolestart vil være inddelt i forskellige temaer som tager udgangspunkt i de 6 læreplanstemaer f.eks. Social udvikling hvor der arbejdes med Trin for Trin samt "fri for mobberi", kend dit nærområde, hvor børnene har mulighed for at besøge skolens og byens læringsrum, som de vil møde i undervisningen. Kultur, æstetik og fællesskaber hvor der synges og laves musikinstrumenter samt teater. Natur, udeliv og science hvor der kigges på forårstegn, plantes og udforskes i nærområdet. Krop, sanser og bevægelse hvor vi har fællesskaber med bevægelseslege, yoga og afslapning. Alsidig og personligudvikling hvor der arbejdes med barnets egen fortælling om hvem de er. Kommunikation og sprog hvor der arbejdes med barnets fortælling samt en legende tilgang til bogstaver, tal og former. Der vil ligeledes arbejdes med sociale færdigheder, som at være selvhjulpne, holde på en blyant, klippe med saks, række hånden op, vente på tur, stå på række mm. Dette er temaerne for dette års samarbejde med skolen i 2020, hvor vi sammen har lavet en fælles struktur, ramme og indhold for forløbet. Dette er med til at give et fælles udgangspunkt og forudsætning for de to forskellige førskolegrupper, som er med til at styrke en tryk overgang fra børnehave til skole.

I Knejsted handler læring i børnehaven, ikke kun om at gøre barnet skoleparat, men også om at være medvirkende til, at barnet bliver robust og livsduelig. Vi er derfor bevidste om børnenes nærmeste udviklingszone, det vil sige, at barnet skal udfordres, men ikke mere end at barnet alligevel kan følge med. Udfordringerne skal matche børnenes kompetencer og de opnår følelsen af at mestre. Vi gør derfor børnene bevidste om, at vi øver, og at det er okay, at man har brug for lidt hjælp, og at det måske skal øves flere gange før det bliver en færdighed.

Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan

Inddragelse af lokalsamfundet

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

I de følgende år har vi haft mange forskellige samarbejdspartnere i lokalmiljøet i forhold til igangværende temaer, her nævnes blot nogle af de samarbejdspartnere vi har haft, som har været med til at understøtte temaet og læringsmiljøerne.

I vores tema om "Skrald" besøgte vi vores lokale genbrugsstation, hvor personalet viste børnene rundt på pladsen og fortalte om at sortere affald. Vi havde forinden samlet affald på den nærliggende rasteplads, som de hjalp os med at få sorteret i de rigtige containere. I den forbindelse havde vi ligeledes besøg af vores lokale skralde bil, som tog sig tid til, at vise børnene hvordan bilen fungerede.

I vores tema om "Sanser" besøgte vi den lokale strand i Udbyhøj, hvor havnefogeden fortalte om havnens muligheder samt hvilken dyr vi kunne se og finde i vandet. I forbindelse med dette besøg blev vi spurgt, om vi ville dekorere en båd som står til udstilling på havnen. Vi valgte at tilmelde os projektet "Havets vogter" og samle affald ved den lokale strand.

I vores tema om "Dialogisk læsning" havde vi besøg af en bibliotekar fra Randers hovedbibliotek, som fortalte og vejledte os om et aktuel dialogisk forløb, vi kunne gøre brug af. Ved afslutning lavede vi en evaluering af forløbet som vi delte med biblioteket.

I forbindelse med vores førskolegruppe, samarbejder vi med den lokale SFO/skole om sammenhængen og overgangen fra børnehave til skole. Vi har fælles møder om planlægning af vores fælles samarbejde samt overleveringen af børn.

Vi er i vores temaer og læringsmiljøer meget bevidste om, at inddrage og gøre brug af vores lokalsamfund, vi skal blive bedre til at bruge vores forældregruppe, der f.eks. kan bidrage med en særlig viden der kan understøtte vores tema og pædagogiske læringsmiljøer

---

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

I vores tema beskrivelser gør vi brug af SMITTE modellen, her beskrives hvordan vi aktivt inddrager børnemiljøet herunder det fysiske, psykiske og æstetiske. Det kan f.eks. være forskellige tiltag, vi vil gøre brug af eller lave om på i indretning så det tilgodeser det igangværende tema. Det kan være materialer som er frit tilgængelige for børnene eller legetøj som pakkes væk for en stund.

Det fysiske børnemiljø

Eksempel:

Klokken er 11 og børnegruppen skal til at spise madpakker. I dag er det Morten og Lauras tur til at finde madpakker og dække bord. Morten begynder at tage madpakkerne ud af køleskabet imens Laura finder drikkedunkene. Morten kan ikke nå madpakkerne på den øverste hylde i køleskabet, han finder derfor en skammel, så han kan nå. Laura finder krus i skabet, skralde tallerkner, samt små kander til mælk. Ved bordet opfordrer den voksne børnene til, at sende kanden med mælk rundt, som de selv skænker af.

Refleksioner:

I eksemplet er der i indretningen af det fysiske børnemiljø, taget højde for at børnene har servicen tilgængeligt i børnehøjde. Når der f.eks. er små kander, så børnene selv kan skænke op, er det med til at hjælpe børnene på vej til aktivt at deltage i det fysiske børnemiljø. Det giver dem mulighed for at være selvstændige og deltage i aktiviteten.

I vores indretning både ude og inde, er vi meget opmærksomme på, at rammerne indbyder til leg, aktiviteter og selvstændighed. At der er mulighed for at gruppere sig i mindre grupper, hvor der er mulighed for uforstyrret leg og aktivitet, samt at skabe den bedste grobund for, hvor opmærksomhed og nærvær bedre kan

folde sig ud. Ligeledes tager vi højde for, at der tilbydes aktiviteter med lav/høj puls. En indretning der har noget at tilbyde alt efter interesse, alder og køn.

I vores indretning handler det om rum som er lette at aflæse, så børnene ved hvilken adfærd der forventes, og hvad der er muligt i det givende rum. Her handler det om adgangen til materialer, og om det er organiseret overskueligt.

Det fysiske børnemiljø handler blandt andet også om ergonomi, pladsforhold, mulighed for bevægelse, hygiejne, rengøringsstandard, støj, lys og sikkerhedsmæssige forhold vi skal tage i betragtning.

Det psykiske børnemiljø

Eksempel:

I Det psykiske børnemiljø har vi stor fokus på empati. Ved konflikter forsøger vi sammen med børnene, at sætte ord på det skete, og derudfra prøve at forstå hvad der gik galt og derefter finde en løsning. Vi hjælper dem til at lytte til andre, at drage omsorg for andre, sætte ord på følelser og handlinger, samt hjælper dem til at rumme de forskellige følelser, ved at anerkende og vise dem vi kan rumme dem og er tilgængelig som voksen. Dette gør vi brug af i konflikter men i særdeleshed også i vores hverdagsrutiner når vi spiser formiddagsmad, frokost, og eftermiddagsmad.

Refleksioner:

Det psykiske børnemiljø handler om hvordan børn trives med hinanden og med de voksne. Her er det omsorgen for barnet det centrale, her blot ikke kun den ydre omsorg, som kan være håndtryk, kram, en hånd på skulderen, gensidige blik, sproglig udveksling men særdeleshed også den usynlige omsorg her tænkes – interesse, nærvær, respekt, tolerance, ligeværd og accept af menneskets forskelligheder der må være til stede i relationen. I et godt psykisk børnemiljø bidrager fællesskab, venskaber, tillid, tryghed, medbestemmelse og udfordringer til en positiv hverdag. Den voksne møder barnet sensitivt og responsivt – det vil sige at den voksne sætter sig ind i barnet perspektiv og handler udefra dette. Et scenarie hvor begge partners synspunkter betragtes som ligeværdige, til at blive set og hørt samt inddraget i en fælles beslutning eller løsning.

Det æstetiske børnemiljø

Eksempel:

I vores temaer er vi meget bevidste om, at huset skal emme af det igangværende tema. Det kommer til udtryk, ved at vi udstiller og præsenterer børnenes værker rundt om i børnehaven både ude, inde og nogle gange også som street art i nærområdet. Vi er ligeledes opmærksomme på, at dokumentere selve processen da der i processen øves, udfordres, guides og opstår læring og udvikling.

Refleksioner:

Det æstetiske børnemiljø handler om, hvordan vores omgivelser påvirker børnene i dagligdagen. Det har en stor betydning for om børnene oplever børnehaven som et rart sted at være, samt at børnehaven inspirerer, motiverer, udfordrer og giver børnene lyst til at udvikle sig. Konkret handler det om, hvordan omgivelserne, indretning, atmosfære og udsmykning af rum, lege steder og bygninger påvirker børns fantasi, udvikling, oplevelser, handlinger og lyst til at udfolde sig.

Børnemiljøet i et børneperspektiv

Eksempel 1:

I børnehaven har vi gennemført en børneperspektiv undersøgelse med et afgrænset fokus på vores indretning uden/inde. Vi tog emnet op til samling, hvor hvert enkelt barn blev spurgt om, hvor deres bedste sted var ud/inde. Vi har valgt metoden - Rundvisning med barnet som guide. Fire børn vil blive udvalgt: 1 barn fra de yngste, 1 barn fra de ældste, 1 stille barn og 1 fysisk aktivt barn. Disse børn vil blive vist rundt en af gangen, hvor de skulle vælge et sted på stuen de bedst kunne lide og tage et billede af stedet. Undervejs blev de spurgt ind til deres oplevelser af de forskellige rum, og hvad de godt kunne lide at lege med, og med hvem,

de forskellige steder. Er der noget, de voksne kan gøre, for at det bliver bedre i de enkelte lege områder? Til dokumentation har børnene haft Ipad med rundt og taget billeder af deres steder.

Til sidst samlede personalegruppen og børnegruppen op på vores nye indsigter. Hvad har vi fået øje på, hvad tænker børnene om det, og hvad skal vi sammen lave om på?

Refleksioner:

Vi har valgt rundvisningsmetoden til evaluering af vores indretning, da vi gerne vil indrettet stuen/legepladsen med henblik på at understøtte nogle små rum der ligger op til leg, aktiviteter, fordybelse og mulighed for afskærmning. Børneperspektivet vil være med til at styrke vores blik for kvalitet i vores børnehave, samtidigt er det med til at øge børnenes trivsel. Det er dog vigtigt, at man er villig til at bringe børnenes oplevelser i spil i tilrettelæggelsen af læringsmiljøet, for at de oplever, at deres perspektiv betyder noget. Vi mener, at børn trives bedst i de rammer, hvor de har størst mulighed for at sætte deres præg.

Eksempel 2:

Ved 3 mdr. samtaler får forældrene udleveret et samtaleark til at vurdere børnemiljøet, som de inden samtalen skal gennemgå sammen med deres barn. Samtalearket er målrettet 3-6årige børn i dagtilbud og er udarbejdet af DCUM.

Refleksioner:

På baggrund af samtalearkets spørgsmål får vi et indblik i, hvordan barnet oplever og opfatter sin hverdag i børnehaven. Inden vi giver forældre samtalearket med hjem, har vi, i personalegruppen, overvejet hvordan vi vil indgå i dialog med forældrene, hvis det viser sig, at et barn har givet udtryk for, at det ikke trives i børnehaven. Vi er opmærksomme på, at samtalearket ikke kan stå alene, i forhold til vurderingen af børnemiljøet samt barnets trivsel, men det er et godt redskab sammen med vores daglige observationer.

De seks læreplanstemaer

De seks læreplanstemaer ser vi som temaer, der fletter sig ind i hinanden og som ikke kan stå alene. De skal ses i sammenhæng og samspil med hinanden. De beskriver en bred læringsforståelse som altid skal tage udgangspunkt i den aktuelle børnegruppe, børnenes alder og deres forudsætninger.

Alsidig personlig udvikling

”Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.”

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

Eksempel:

Vi har middag hver tirsdag, hvor børnene er med til at tilberede maden. Vi er denne dag opdelt i grupper på tværs af alder, således at alderen varierer fra 3-6år. Der skal i dag tilberedes pasta og kødsauce med gnavne grønt. Børnene bliver præsenteret for de forskellige opgaver, hvorefter de melder sig ind på den opgave de har lyst til. Tre børn melder sig til at skrælle gulerødder, Anne og Mike på 5 år har erfaring med denne opgave, og går straks i gang. Pædagogen iagttager Line på 3 år og afventer lidt. Anne går hen til Line og vil hjælpe hende. Pædagogen aflæser på Lines kropssprog, at hun ikke har lyst til at få hjælp af Anne. Pædagogen spørger derfor Anne ”prøv at spørge om du må hjælpe?” Line bliver lidt genert og svarer ikke på spørgsmålet. Den voksne siger til Line ”det er okay hvis Anne ikke må hjælpe dig, du kan f.eks. sige nej tak eller ja tak” Line siger derefter ”nej tak”. Pædagogen siger herefter til Anne ”det var sødt af dig at tilbyde Line hjælp”. Pædagogen siger til Line ”jeg kan se, at du synes det er svært at skrælle guleroden, må jeg vise dig et fif til at holde på skrællekniven?” Line siger ”ja det må du gerne”. Herefter går Line i gang med at skrælle efter guidning og anvisning fra den voksne. Pædagogen roser efterfølgende Line for at være vedholdende og ikke at give op ved modgang.

Refleksioner:

Børnene udvikler deres alsidige personlige udvikling igennem læringsmiljøer i form af f.eks. aktiviteter eller hverdagsrutiner. Det pædagogiske personale er herigennem opmærksomme på at skabe tid, rum og ro til at fordybe sig. At der gives støtte, guides og hjælp til at barnet bliver hørt samt at de har mulighed for at udtrykke sig, for hvad de føler og tænker.

Ved at spejle sig i andre, lærer barnet sig selv at kende, hvor ligner jeg de andre, og hvor er vi forskellige. Pædagogen sætter ord på det, barnet øver sig i samt hjælper barnet til at sætte ord på de følelser barnet udtrykker "jeg kan se, at du synes det er svært". Hjælper barnet med at sætte ord på når barnet vil sig fra, ved at sige "nej tak". Giver anerkendelse og ros når noget er svært og når der opnås succes.

Alle børn er forskellige og alle er unikke. I børnehaven møder vi barnet med anerkendelse og ligeværd, da vi arbejder ud fra IDCP som arbejder med udvikling af den pædagogiske relationskompetence som omhandler otte samspilstemaer. Vi bruger ligeledes principperne fra de utrolige år (DUÅ) som har til formål at styrke tilknytningen og det positive samspil både mellem børn og deres forældre og børn og pædagoger.

Vi arbejder med små børnegrupper, hvilket øger muligheden for nærvær og fordybelse. Faste voksne med høj grad af nærvær og tryghed er en vigtig del af at skabe et trygt og forudsigeligt læringsmiljø, hvor barnet føler sig set, forstået og anerkendt som det individ det er. Vi prioriterer et fysisk miljø, hvor alle børn er trygge, men udfordres inden for nærmeste udviklingszone.

I Knejsted vil vi gerne skabe et miljø, hvor alle børn oplever sig som værdsatte og værdifulde. Et miljø, der løbende udvikler sig og tilbyder mangfoldige deltagelsesmuligheder tilpasset hele børnegruppen.

Det pædagogiske personale er deltagende og engagerede, hvilket har en afsmittende effekt på børnenes motivation og deltagelse. Vi ser på børnenes ressourcer og synliggør dem. Vi italesætter børnenes styrker overfor de andre børn, så vi hjælper børnene til at se og forstå, hvad de selv og de andre børn kan byde ind med. Vi anerkender det enkelte barn, ved at være med til at igangsætte rutiner og aktiviteter, der tilgodeser børns forskelligheder. I hverdagens rutiner støtter vi det enkelte barn i at sætte ord på egne og andres handlinger, intentioner og følelser. Vi giver os tid til at børnene kan være selvhjulpne, vi støtter og opmuntrer samt hjælper ved behov, ved toiletbesøg, vaske hænder, påklædning, spisning, glidende overgang ved hjælp af forberedelse og time timer mm. Vi understøtter barnets gå-på-mod i alle situationer med nærvær, guidning og opmuntring, så det får en succesoplevelse, som det vokser af. De voksne står klar til at hjælpe og understøtte, hvis udfordringen bliver for stor. Vi skaber tryghed i situationen ved at vise, at vi er klar til at hjælpe. Vi hjælper barnet med at opbygge tro på egne evner ved at stille guidende spørgsmål. Vi opmuntrer og motiverer barnet til at udfordre egne grænser. Vi fortæller barnet, at man nogle gange kan mere, end man selv tror. Vi minder barnet om tidligere erfaringer og succesoplevelser. Vedholdenhed og gåpåmod understøttes af et pædagogisk læringsmiljø, hvor vi tilbyder mulighed for at øve sig igen og igen på det samme, uden at de voksne overtager barnets handling. Vi giver barnet mulighed for, at være iagttagende og deltagende på forskellige niveauer.

Psykisk forsøger vi at sikre, at barnet både har mulighed for at være sig selv og være en del af et fællesskab. Vi inspireres af børnenes spontane nysgerrighed i hverdagen ved, at se og anerkende børnenes indsats, når de udforsker på egen hånd og ved at være opmærksom på og stille åbne spørgsmål til det, som optager barnet i en bestemt kontekst. Vi vil målrette og planlægge vores rutiner og aktiviteter, hvor fokus er på udforskning. Det kan være udforskning af f.eks. et sted på legepladsen, en ting, en følelse eller et materiale. Vi er bevidste om at indrette de fysiske omgivelser, så de inspirerer og muliggør børns udforskning både ude og inde.

Vi er dagligt i dialog med forældre om barnets trivsel og alsidige personlige udvikling, for at understøtte hele barnet i børnehaven så vel som i hjemmet.

Social udvikling

”Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m.”

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

Eksempel:

Børnehaven har af en lokal frugtavl fået forærende en masse æbler. Vi beslutter at lave most, for at udnytte æblerne inden de går til. Kværner og moster klargøres – der laves en balje til at skylle æbler, knive og skærebrætter stilles klar på bordet.

Det er de 4-5årige børn der hjælper med at finde alle remedierne frem og vi taler om, at vi kan hjælpe hinanden og at det bliver spændende at smage friskpresset most.

Da vi er klar til at starte processen, er der en del børn der er aktive – og flere kommer til. Der skylles æbler og de skæres i både. Kværneren er lidt hård, så den voksne holder fast og børnene skiftes til at dreje i håndtaget. Børnene taler om, at det er samarbejde og er søde til at vente på tur. Da nogle af de yngste kommer til, er der en af de store piger, der viser dem, hvordan æblerne skal vaskes i baljen, således at de også kan deltage i aktiviteten.

Da fritterbørnene kommer fra skole, bliver selve mosteren startet op, og de store fritterbørn skiftes til a presse. Mange børn er i gang, nogle er med under hele aktiviteten, andre kommer og går. Efterfølgende smager børnene på mosten.

Refleksion:

I det valgte eksempel kan alle være med, på tværs af alder. I aktiviteter eller rutiner er vi bevidste om, at give børnene det ansvar de kan mestre tilpasset nærmeste udviklingszone. I aktiviteten byder børnene ind med det de mestrer. Alle børn inddrages og guides, således at det enkelte barn føler sig som en vigtig og værdsat del af det sociale fællesskab.

Læringsmiljøet tager afsæt i at tilpasse aktiviteten ud fra børnenes forskellige forudsætninger. Det pædagogiske personale er i hverdagen bevidste om, at anerkende og italesætte barnets handlinger.

I den inkluderende fællesskabskultur betragter vi alle børns bidrag som værdifulde. Vi bygger fællesskabskulturen på demokratiske normer og værdier som f.eks. socialt ansvar, omsorg, anerkendelse, forskelligheder og respekt.

Vi kan se det gavner børnene at have rutiner og aktiviteter på tværs af grupper, alder og køn. Vi kan se, at børnene bruger fælles oplevelser til at danne venskaber og samvær på tværs af huset. Vi observerer at det

fremmer den sociale udvikling at dele børnene i mindre grupper og gerne på tværs af alder – vi erfarer at børn lærer af børn, de udviser omsorg og tilkalder en voksen hvis der er behov for det.

I vores daglige rutiner oplever vi at børnene hjælper hinanden på tværs af alder. F.eks. E (3år) kan ikke få sin flyverdragt ned af knagen, en af de andre børn hjælper med at tage flyverdragten ned. A har svært ved at lyne, en af de store piger hjælper og nævner, at det er koldt og hun skal have hue på.

I den sociale udvikling ser vi bl.a. tegn på læring når: børn viser glæde ved at være sammen med andre børn, der dannes venskaber, der leges rollelege, man hjælper hinanden, man respekterer hinanden og tager ansvar, der deles oplevelser, der søges voksen deltagelse.

Den pædagogiske rolle i den sociale udvikling handler for os om, at man i aktiviteter, leg og rutine situationer; guider barnet når vi kan se, det har det svært, guider barnet i konfliktløsning, lære barnet at sige fra og mærke egne grænser, øve at være i centrum, øve at vente på tur, støtte i at danne venskaber, at være opmærksom på det enkelte barn samt at være en positiv rollemodel. Vi bruger materiale fra Trin for Trin, Fri for mobberi samt materiale fra ADHD centret om konflikthåndtering.

Den sociale udvikling ser vi i tæt samspil mellem de 6 læreplanstemaer.

Læreplanstemaet *Natur, udeliv og science* giver i dette eksempel børnene viden om æblets anvendelsesmulighed. *Krop, sanser og bevægelse* kommer i spil ved, at der er nogle motoriske færdigheder som at skylle, skrælle, skære og kværne. *Kultur, æstetik og fællesskab* kommer til udtryk i traditioner, brugen af nærmiljøet og giver en fællesskabsfølelse. *Alsådig personlig udvikling* ved at barnet udfordres på nærmeste udviklingszone. *Kommunikation og sprog* ved at der guides, lyttes og anerkendes.

Når vi arbejder med begrebet medbestemmelse/medindflydelse i den sociale udvikling bruger vi iagttagelser fra hverdagen den konkrete børnegruppe og det enkelte barn til at tilrettelægge det pædagogiske læringsmiljø. Der hvor vi kan blive bedre, er i den demokratiske involvering, hvor børnene giver udtryk for interesser, ønsker til f.eks. hvor turen skal gå hen på vores ugentlige tur dag eller hvilken leg vi skal lege på legepladsen mm.

Kommunikation og sprog

”Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtilegnelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn.”

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

Eksempel:

Bagning i vores gruppe - forberedelserne starter allerede ved formiddagsmaden - hvor jeg fortæller børnene hvad vi skal lave i vores gruppe i dag. Vi skal bage boller til skolebørnene der kommer senere samme dag i fritter. Alle vil gerne være med. Jeg viser dem en seddel med en opskrift på. Vi snakker om børnene kender de forskellige ingredienser. Nogle af børnene fortæller, at de bager med deres mor, far eller mormor derhjemme. Den voksne fortæller, at det er vigtigt, at vi hjælper hinanden. Børnene skiftes til at putte ingredienserne i skålen og hjælpe hinanden med at holde skålen imens et andet barn rører rundt. Inden vi skal i gang spørger jeg hvad vi skal huske? imens viser jeg visuelt mine hænder. Flere børn svarer hurtigt "vaske hænder!" Vi går i gang og har fælles fokus. Undervejs bliver der fortalt, spurgt, lyttet og der er en god stemning. Da vi er ved at putte mel i dejen - er der et barn der spørger om vi kan synge "Bager Bo" sangen, det gør vi og alle kender sangen og synger med. Undervejs taler vi om hvad vi skal lave imens bolledejen skal hæve. Straks er der en dreng der siger "Læs om de tre grise" og kigger på den voksne "du skal være ulven." Alle er med på den gode ide. Det er en bog vi har læst et par gange før. Denne her gang fortæller jeg starten og børnene byder ind med handlingen ud fra billederne, og hvad de kan huske. Bagefter vasker vi hænder og dem der har lyst, hjælper med at forme boller – bollerne bliver bagt imens vi nyder vores madpakker. Vi slutter af med at smage og flere af børnene kommenterer, at bollerne dufter og smager godt. Senere da fritter børnene kommer - hører jeg en af børnene fortælle til et fritter barn, at de skal have boller til eftermiddagsmad.

Refleksion:

I denne aktivitet er den voksne en tydelig sproglig rollemodel, der skaber en god sammenhæng mellem det nonverbale og den verbale kommunikation. Der er fokus på kommunikation og sprog igennem hele forløbet, ved at pædagogen sætter ord på aktiviteten og beskriver rammerne for børnene. Der stilles uddybende og åbne spørgsmål undervejs, som er med til at skabe sammenhæng med en sang om emnet bagning. Alle børn inkluderes ved, at der øves turtagning samt børnenes medbestemmelse inddrages i samtalen om hvad de skal lave imens dejen hæver.

Vi understøtter sproget i aktiviteter og hverdags rutiner f.eks. ved samling, sang/musik, lytte og fortælle, at sætte ord på følelser, løse konflikter, rim og remser, dialogisk læsning, lege. Dette understøttes ved at bruge f.eks. piktogrammer o.l.

I Knejsted prioriterer vi at børn og voksne har øjenkontakt, således at vi kan se hinandens mimik, idet det er med til at underbygge den gode dialog. At det enkelte barn har mulighed for at tilegne sig et varieret og veludviklet sprog ved at det pædagogiske personale er gode sprogmodeller for børnene. Vi er nærværende og deltagende voksne, der samler sprogligt op og fylder på. Vi giver plads og mulighed for at smage på nye ord og har blik for det enkelte barn har mulighed for at komme til orde. At vi tager udgangspunkt i nærmeste udviklingszone og differentieret læring.

Forældrene inddrages igennem vores daglig dialoger, forældresamtaler, forældremøder, Facebook opslag fra hverdagen, nyhedsbrev, talepædagog.

Krop, sanser og bevægelse

"Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen".

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

Eksempel:

Alle grupper i børnehaven samles hver torsdag til fællessamling udenfor på græsset. Vi laver bevægelses- og sanglege, som relaterer til vores igangværende tema. Personalet har på forhånd talt sammen om hvilke sange og lege børnene bliver præsenteret for. I forbindelse med valg, bruger personalet erfaringerne fra de tidligere fællessamlinger, f.eks. hvad fungerede, hvordan kan vi videreudvikle på aktiviteten, hvad skal vi evt. lave om, hvilke børn har brug for ekstra støtte enten i form af forberedelse og guidning.

Vi starter samlingen med at synge "123..... der kom en trold", hvor børnene på skift bestemmer hvilken trold det skal være f.eks. en hoppe trold, snurre trold osv. Herefter skal der synges "Oppe i Norge" her udvælges børnene på skift til at skal være figurerne i sanglegen. Der afsluttes med at de ældste børn leger ståtrold hvor resten af gruppen starter med at være tilskuer. Herefter bliver mellemgruppen tilbudt at deltage, og nogle af de yngste børn har ligeledes mod på til at deltage i den lidt mere komplekse leg.

Refleksion:

Vi er bevidste om at skabe et bevægelsesfællesskab hvor læringsmiljøet inviterer til glæden ved at bevæge sig og hvor legen er i fokus. Et miljø hvor den voksne er en aktiv medspiller som støtter det enkel barn og hvor rammerne er fleksible, så alle føler sig inkluderet. Aktiviteten understøtter muligheden for at erfare verden med kroppen og igennem kroppen – "kan jeg mon dette", "hvad kan jeg" og "hvem er jeg"

Følelsen af at mestre samt hvad skal jeg øve mig på, heraf udvikles børnene deres kropsideitet i det sociale samspil og via kropslige erfaringer. Vi anerkender børnenes seksualitet i forhold til alder og behov – og oplyser forældrene med viden inden for dette emne på forældremøder med seksualvejleder. Målet er at fremme børns trivsel i forhold til krop og seksualitet allerede fra børnehaveralderen, samt sikre at forældre og personale får redskaber til at snakke sammen om emnet. Vi skal turde stille spørgsmål og have en åben dialog om det, der bekymrer os eller undrer os.

Vi er opmærksomme på, at kroppen sanser og bearbejder på flere planer herunder de tre grundmotoriske sanser (taktile, labyrint og muskel-led) i samspil med lugte-, syns-, smags- og høresansen. Der arbejdes bevidst med de kropslige udfoldelser og sanser, som en naturlig del af dagligdagens rutiner. Det kan være ved at gøre børnene selvhjulpne f.eks. i garderoben, leg i rutinesituationer f.eks. ved håndvask, styrke børnenes evne til selvregulering f.eks. lege med høj eller lav arousal f.eks. stille-aktiviteter før spisning.

Læreplanstemaet er i tæt samspil med de øvrige læreplanstemaer der kan kort nævnes: *Den alsidige personlig udvikling* i form af at vente på tur at mestre, at være i centrum. *Den sociale udvikling* at være en del af et fællesskab, at hjælpe hinanden. *Natur udeliv og science* at bruge naturen til fysisk udfoldelse og danne erfaring. *Kultur, æstetik og fællesskab* at skabe en kultur hvor vi bruger og indtænker *krop, sanser og bevægelse*. *Kommunikation og sprog* hvor vi italesætter vores handlinger.

I børnehaven bruger vi massage som et redskab til at mærke sig selv, fordybe sig, sortere i deres sanseindtryk og skabe ro i kroppen. Børnene lærer at hvile i sig selv, og finde kropslig ro. Vi gør også brug af børneyoga, mindfulness og afslapningslege til musik.

Legepladsen er indrettet med mulighed for forskellige motoriske/sanselige udfoldelser f.eks. gynge/hængekøje, klatretræer, balancebomme, buske til gemmeleg, frugttræer, blomster og højbede med grøntsager/urter. Derudover arrangeres der ture ud af huset i nærområdet, til skoven/stranden for at opleve det forskelligartede terræn og blive udfordret motorisk.

Vi kan nogle gange være udfordret i vores bevægelsesfrihed indendørs. For at der inde er rum for ro og fordybelse har vi valgt visse områder hvor der f.eks. må løbes og tumles. Vi er i en udvidelses proces hvor vi indtænker indretning, som tilgodeser et læringsmiljø hvor der både er mulighed for bevægelse og rum til ro, fordybelse og hvil.

Natur, udeliv og science

”Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur.”

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Howdan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

Eksempel:

På tur til troldhøjen i vores lokalområde. Vores tema i denne periode handler om trolde. Vi snakker meget om hvad trolde spiser, vi bliver inspireret af en bog om trolde, hvor vi på billederne kan se at trolde spiser bær, snegle, frøer osv. Gruppen skal på tur for at, se hvad vi kan finde af forskelligt trolde mad og lege trolde på troldehøjen. På turen snakker børnene om trolde spiser græs? Ligesom de heste vi kommer forbi. En dreng er sikker på at trolde spiser edderkopper og der bliver studeret mange edderkoppespind for de er markeret med vanddråber, da vejret er meget tåget. Vi snakker om, at det er utroligt at en edderkop kan lave det flotte edderkoppespind. Vi går videre og finder skovsnegle og ser dem bevæge sig langsomt frem. Nogle af børnene har mod på at røre ved sneglene og de kan se at den trækker følehornene til sig og stopper med at bevæge sig. Vi kommer forbi et gammelt højt træ med bred krone, en dreng bliver helt fascineret af at stå og kigge op og da jeg kommer hen til drengen og vi står sammen og kigger op imens vi snakker om det fantastiske træ. Alle børnene står og kigger op sammen med os. En dreng siger ”min far kan kravle derop” Nogle af de andre børn siger ”det kan min far også.” Den voksne spørger ”tror I trolde kan kravle i træer”? Børnene nikker - de vil også prøve at kravle i træer. Vi kommer hen til troldehøjen, hvor der er mulighed for at lege, kravle og undersøge området. De leger troldefar, trolde mor og lille Olle bolle. Flere af børnene finder små biller og et sneglehus og de leger, at de spiser det.

Refleksion:

I eksemplet er der fokus på at, gå på opdagelse i naturen, stille undrende spørgsmål og finde svar sammen. Der er fokus på, at opleve naturen med alle sanserne og afprøve kræfter med at bruge kroppen i naturen. Vi er bevidste om at omsætte naturen til det igangværende tema og bevidstgøre sproget ved at uddybe det vi møder på vores vej.

I Knejsted har vi altid vægtet naturen meget højt i vores læringsmiljø, men corona tiden har fået vores øjne op for, hvor meget af den pædagogiske hverdag og aktiviteter der kan bringes ud i naturen. Samtidigt har vi fået en børnegruppe som har udvist meget mere udholdenhed og glæde i naturen.

Vi har i Knejsted et læringsmiljø på legepladsen hvor der er rig mulighed for at børn kan se, høre, smage og lugte til naturen. Vi følger årets gang for planter, dyr, urtehave med sanseoplevelser. *Krop, sanser og bevægelse* kommer til udtryk i indretningen af vores legeplads hvor der er fokus på at bruge sig selv i naturen i forhold til forskellige bevægelsesmuligheder, varieret underlag, klatre i træer, eksperimentere med vand, smage og føle. Vi er bevidste om at børnene både tilbydes risikoorienterede og sansemotoriske oplevelser. Vi har igennem *De Grønne Spirer* gjort os fortjent til det grønne og blå flag som står for at kombinere natur og

bevægelse. Vi bringer sproget på spil ved at hænge billeder op med tekst på legepladsen som har sammenhæng til vores igangværende tema.

Kultur, æstetik og fællesskab kommer til udtryk ved at præsentere børnene for forskellige udtryksmåder man kan bruge naturen til og arbejde med "fra jord til bord" hvor børnene sår, passer og følger planternes udvikling tæt, og omsætter afgrøderne til mad evt. over bål. *Alsidig personlig udvikling* ved at det enkelte barn b.l.a. opnår forståelse for naturen, egen formåen af kroppen og udholdenhed. *Den sociale udvikling* i sammenspillet med relationer i naturen.

I hverdagen har vi fokus på bæredygtighed ved at sortere affald, vandopsamler og deltagelse i landsdækkende affaldsindsamling. Vi laver små science forsøg sammen med børnene, f.eks. med nedbrydningsforsøg, terrarier med regnorme, udrugning af kyllinger, vi måler og vejer.

Vi er opmærksomme på at præsentere børnene for forskellige naturområder i lokalområdet. F.eks. højen, dammen, skov og strand således at vi har nogle børn der bliver bevidste om naturens mangfoldighed. Ligeledes at børnene udvikler en naturvidenskabelig forståelse, ved at lære om og opleve naturen med alle sine sanser.

Kultur, æstetik og fællesskab

"Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden."

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

Eksempel:

Førskolegruppen har fået til opgave, at lave et selvportræt af dem selv som en trolde i forbindelse med trolde tema. Aktiviteten forgår udenfor i bålhytten, alle materialer til opgaven er fundet frem inden børnene kaldes til samling. Inden aktiviteten begynder, er der en fællessnak om hvordan en trolde ser ud. Børnene byder ind med forskellige kendetegn for en trolde: spidse øre, hale, horn, stor næse mm. De bliver præsenteret for nogle forskellige materialevalg de kan vælge imellem, f.eks. sakse, lim, tuscher, farveblyanter, garn i forskellige farver, som de kan bruge til hår, pap i forskellige farver, de kan klippe tøj til trolde.

Efter et stykke tid bemærker pædagogen, at Anna har svært ved at koncentrere sig om opgaven, hun sidder uroligt og begynder at flakke lidt rundt. Pædagogen ser at limstifterne er ved at være brugt op, og fortæller derfor Anna, at hun har brug for hendes hjælp. Pædagog: "Jeg kan se du har brug for at røre dig lidt, vil du hjælpe mig med at finde nogle nye limstifter inde på stuen?" Anna smiler og takker straks "ja". Efter Anna kommer tilbage med limstifterne, har hun igen roen i kroppen, til at være en del af fællesskabet og har mod på at lave hendes trolde færdig. De færdiggjorte selvportrætter, bliver hængt op i gangen.

Refleksion:

Det fysiske: De voksne skaber rammerne således det bliver tydeligt for børnene hvilke og hvor dagens samling/aktivitet skal foregå. Materialerne er gjort klar og nemme at gå til således, at børnene ikke oplever at den voksne skal gå til og fra rummet, men kan fastholde koncentrationen om børnene og selve aktiviteten.

Det psykiske: Det er vigtigt, at den voksne motiverer nysgerrigheden for barnet, samt at gøre det tydeligt at tegne er en proces man øver sig på hele tiden. Den voksne skal ligeledes være opmærksom på det enkelte barns behov. F.eks. er pædagogen opmærksom på den urolige pige, ved at pædagogen finder en opgave der gør at pigen får rørt sig, dette bevirker at pigen kan blive i fællesskabet, får færdiggjort aktiviteten og ikke bliver forstyrrende for resten af gruppen.

Det æstetiske: Barnets succeskriterie for hvorvidt det færdige produkt eller aktivitet bliver perfekt handler om processen. Hvis processen har været god, bliver produktet et symbol på en god oplevelse. Det vigtige i forhold til et færdigt produkt er, at barnet kan relatere sig til det, på den måde at barnet selv har haft fingrene i materialet og ikke er blevet rettet til af en voksen. Børnene har i den valgte aktivitet nogle forskellige materialer til rådighed hvor de får mulighed for, at sætte deres eget præg og slippe kreativiteten og fantasien løs, og definere deres egen trold. Vi anerkender barnets produkt ved, at hænge det op i gangen så barnet kan studere og fremvise det.

I Knejsted arbejder vi med udgangspunktet, at al leg og dannelse sker i børnefællesskaber, og hvor det pædagogiske personale skal sikre en balancen mellem individ og fællesskab, mellem voksenstyrede aktiviteter og børnenes egne initiativer. Vi er bevidste om, at skabe et bredt læringsmiljø som understøtter forskellige former for fællesskaber, hvor børnene har mulighed for at opleve egne og andres kultur, normer, traditioner og værdier.

Der kan nævnes: juleafslutning på den nærliggende Kro, Luciaoptag og kirkebesøg for bedsteforældre, fernisering med forældre kaffe, plantedag med bedsteforældre, "hyggebygge" dag hvor forældre, børn og søskende deltager, besøge kulturinstitutioner som bibliotek, biograf, teater og museum mm.

Gennem mødet med andre udtryksformer, både kunstnerisk, kulturelt, ved at stifte bekendtskab med andre måder at leve på og andre værdier, udfoldes børnene til hele, nysgerrige og tolerante mennesker. Vi giver børnene mulighed for, at deltage i danske traditioner omkring højtider samt lære dem om andre kulturer og traditioner. Med dette ønsker vi at vise børnene, at verden er mangfoldig, og at menneskers sprog, vaner og levevilkår er forskellige.

Der er fokus på sammenspillet mellem de 6 lærerplanstema, sådan at det samlede pædagogiske læringsmiljø ikke forekommer som en fragmenteret og opsplittet størrelse, men derimod ses fra barnets perspektiv, som et sammenhængende fleksibelt læringsmiljø der bevæger sig på tværs af de 6 lærerplanstemaer. Gennem kultur, æstetik og fællesskab understøttes både barnets alsidige personlige samt sociale udvikling. Barnet udvikler krop og sanser gennem kulturelle kropslige og sansemotoriske aktiviteter samt bevægelseslege. Barnets kommunikative og sproglige kompetencer udvikles bl.a. gennem rim og remser, dialog, sang, musik, kreativitet og bevægelse. Ved at have fokus på kultur, æstetik og fællesskab i udelivet, understøttes barnets forståelse af natur, udeliv og science.

Der hvor vi som pædagogisk personale i Knejsted kan udvikle os, er i brugen af digitale medier, således at vi sikrer en digital dannelse for alle.

Evalueringsskultur

”Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringsskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.

Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evalueringen skal offentliggøres.

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen.”

Det er ikke et lovkrav at beskrive dagtilbuddets dokumentations- og evalueringsspraksis i den pædagogiske læreplan, men det kan være en fordel i udarbejdelsen af læreplanen at forholde sig til den løbende opfølgning og evaluering af indholdet i læreplanen.

Hvordan skaber vi en evalueringsskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

Det vil sige, hvordan dokumenterer og evaluerer vi løbende vores pædagogiske arbejde, herunder sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og de tolv pædagogiske mål?

Vi har valgt at sætte mere fokus på vores evalueringsskultur og arbejde mere systematisk ved at afprøve Eva modellen ”tegn til læring II” samt vores SMTTE-model. De vil være med til, at vi sikrer en evalueringsskultur, hvor vi udvikler det pædagogiske læringsmiljø med afsæt i vores løbende dokumentation af, hvordan vi udvikler læringsmiljøet, så det imødekommer børnenes udviklingsbehov. Samtidig vil vi årligt på vores pædagogiske dag evaluere vores pædagogiske læreplan. Vi har fokus på at den dokumentation vi indsamler danner grundlag for justeringer i vores læringsmiljøer.

For Knejsted børnehave en god evalueringsskultur, en kultur som handler om, at vi som medarbejdere og ledelse har en løbende fagligt kritisk, nysgerrig og reflekteret tilgang til vores daglige pædagogiske praksis. En praksis hvor vi arbejder systematisk med den pædagogiske læreplan fra planlægning til evaluering af pædagogiske forløb.

Evaluering handler om at skabe en viden om vores pædagogiske praksis som vi kan bruge til at udvikle praksis. Gennem evalueringer får vi viden om børnenes læring og om hvordan vi kan tilrettelægge det pædagogiske arbejde bedst muligt således vi sikrer læring hele dagen.

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år?

Den nye styrkede læreplan skal fremadrettede være på dagsorden for vores årlige pædagogiske dag. I dette års udgave af den nye styrkede læreplan, har alle pædagogisk personale været med til udarbejdelsen af eksempler og refleksioner. Vi har herefter i fællesskab reflekteret og skrevet til i teksten. Denne model er valgt for hele personalegruppen fik indsigt og ejerskab af produktet, samtidigt fik vi bevidstgjort et fælles udgangspunkt og præciserede vores pædagogiske profil som hele tiden kan udvikles på og blive bedre.

Når vi evaluerer skal vi påtænke flere perspektiver, herunder tænker vi, børnenes, forældrenes og pædagogiske perspektiver. Således at vi får de forskellige vinkler på, så der skabes det bedste afsæt for fælles trivsel, læring, udvikling og dannelse. Disse perspektiver og redskaber til at evaluere på vil blive brugt løbende igennem året, og evalueres løbende på p-møder som ca. afholdes hver andet måned samt på møder med forældrebestyrelsen.